

NORSK

Nr. 1 - 133. årgang
23. januar 2014

Landbruk

1
2014

JAKTEN PÅ LØNNSOMHETEN:

Emil og Linda nådde avdråttsmålet Side 30

OPPGJØRETS TIME:

De viktigste skatteendringene Side 42

BONDE UTEN FJØS:

Produserer
5 000 smågris
i leide fjøs

NØKKELDATA:

GPS- og
presisjonsutstyr

GRØNNKLEDD KOMFORT

Les nederlandske bønders erfaringer
med gummispaltegulvet Comfort Slat

VINDAFJORD TAR GREP:

Slik gjør de bonden populær Side 46

PRØVEKJØRT: New Holland T6.160

Viktig skritt for firesylindrede traktorer Side 20

Så nært du kommer grønne enger

Gjødsettrekk: Gjødsettrekket, med metallskrape som blir dratt av et tjukt tau, går over spaltegulvet hver andre time.

NEDERLAND: Bedre klauvhelse, bedre dyrevelferd og lavere utslipp av ammoniakk er hovedårsakene til å velge gummispaltegulv, mener nederlandske gårdbrukere.

TEKST OG FOTO: Camilla Mellemstrand, camilla@norsklandbruk.no

Skal løsdrifta fungere, slik at kyrne ligger, eter og melker så mye som de bør, må underlaget i løsdrifta være slik at kyrne har lyst til å bevege seg, og ikke skader klauver og bein ved å bevege seg. Ender man opp med gulv som er harde, glatte, skitne og våte, kan resultatene raskt bli dårlig klauvhelse og dårlig kutrafikk.

– Har du 350 melkekyr, må du sørge for at dyra har det bra, sier den nederlandske melkeprodusenten Tom Goes.

Han har 350 melkekyr, karusell med 40 plasser og produserer 3,3 millioner liter melk årlig på sine holsteinkyr. På de hundre hektarene som hører til gården, produseres gras, mais og sukkerbeter.

– Når du har så mange kyr som skal gå inne hele året, kan du ikke gjøre kompromisser på dyrevelferden, konstaterer Tom.

I det forrige fjøset hadde han betongspaltegulv. I det nye fjøset har han lagt grønne gummimatter, Comfort Slat Mat, oppå spaltene. Hovedårsaken var at han ville gjøre det mer komfortabelt for dyra. Mattene er myke å gå på og har en svak helning, slik at urin og gjødsel raskt forsvinner ned i gjødselkjelleren.

– I begynnelsen var vi litt skeptiske til om gulvet skulle være glatt, og at det derfor skulle være vanskelig å registrere brunstadferd, men faktisk har vi nesten hatt motsatt erfaring. Det er mer riding nå. Det er tydelig at kyrne føler at de har godt feste, sier melkeprodusenten.

ATTRAKTIVE LIGGEBÅSER

At mattene er myke og behagelige for kyrne å bevege seg på, er det ingen tvil om. En utfordring er imidlertid at mattene er så myke at enkelte dyr velger å legge seg i gangarealet.

– Det er nok ikke mer enn 5-10 dyr av 350, men på varme sommerdager er det flere, for da er det kaldere på spaltegulvet enn i liggebåsene, konstaterer Tom.

Han har alltid vært opptatt av å ha liggebåser som er attraktive for kyrne, men konkluderer at gode og myke liggebåser er en forutsetning hvis det grønne gulvet skal fungere etter hensikten. Tidligere brukte Tom sagflis som strø i liggebåsene, men nå bruker han tørr møkk i stedet.

– Vi har kjøpt en installasjon som fjerner alt væskeinnholdet i gjødsla. Den kostet 40 000 euro, men da vi strødde med sagflis, kostet det oss omtrent samme sum i året, forteller melkeprodusenten, som tilfører nytt strø en gang i uka.

inne

Stordrift: Melkeprodusent Tom Goes produserer 3,3 millioner liter melk i året. – Med så mye som 350 melkekyr, lønner det seg å ta vare på dem, konstaterer den unge melkeprodusenten.

Ubegrunnet frykt: Tom Goes fryktet at gulvet skulle være glatt, slik at brunstovervåkinga ville bli vanskeligere. – Frykten viser seg å være ubegrunnet, sier gårdbrukeren.

VENTEAREAL UTEN SKRAPE

Melkeprodusenten er svært fornøyd med de nye mattene, fordi overflaten og mattenes svake helning fører til at møkka og urinen raskt faller ned i gjødselkjelleren. For å bidra ytterligere til et rent og tørt underlag for kyrne, har han installert gjødseltrekk, hvor metallskrapa dras av et tjukt tau. Gjødseltrekket går hver andre time. I venteområdet foran melkeroboten er det ikke gjødselskrape i det hele tatt, men gårdbrukeren opplever likevel at gulvet er tørt og reint.

– Noen har gjødselskraper, noen har skrape-robot og noen skraper ikke i det hele tatt, forteller Marcel Wolfs, som selger det grønne gulvet i Nederland.

Mattene kommer med fem års garanti, men produsenten forventer at de skal ha ti års levetid. I løpet av de tre årene Tom Goes har hatt mattene, har han bare måttet bytte ut et par stykker. De ødelagte mattene, som ifølge produsenten var feilproduserte, og dermed ►

Grønne gulv gir god klauvhelse

Nesten ingen av kyrne i fjøs med grønne gulv har kliniske tegn på halthet.

TEKST OG FOTO: Camilla Mellemstrand, camilla@norsklandbruk.no

En undersøkelse av nærmere 1 000 kyr i åtte ulike fjøs, som alle har hatt grønne gulv i minst ett år, viser at mattene er et positivt bidrag til klauvhelse. Forsker Jan Lievaart i Nederlands klauvhelsesenter vurderte kyrnes bevegelse ved hjelp av locomotion score. Locomotion score er en metode som går ut på å bedømme rygglinja og gangen til dyra på en skala fra 1 til 5, hvor 1 betyr at kua går og står normalt og med flat rygg, mens 5 betyr at kua er svært halt.

– Undersøkelsene våre viste at 89,4 prosent av kyrne i disse fjøsene ikke viste noen som helst tegn på halthet. I fjøsene med grønne gulv var i gjennomsnitt 4,6 prosent av dyra halte. Sammenliknbare undersøkelser fra andre land viser at rundt 13 prosent av kyrne er halte i fjøs med vanlig betongspaltegulv, forteller Lievaart.

– Alle gårdbrukerne jeg snakket med i undersøkelsen, var veldig entusiastiske da de snakket om gulvet. Flere av dem hadde vært skeptiske til om gulvet var sklisikkert nok, men denne bekymringen hadde gulvet gjort til skamme. Noen påpekte imidlertid at en negativ bieffekt ved gulvet, var at halte kyr er vanskeligere å oppdage med Comfort Slat Mat, fordi gulvet er så mykt at kyrne klarer å gå, selv om de er halte, sier forskeren. ■

Dette er Comfort Slat Mat

- Gummimattene produseres av Irish Custom Extruders.
- Forhandler i Norge er Agro Import v/ Ørjan Skånseng.
- Gummimattene er 1,7 centimeter høye, består av tre lag gummi og klipses på betongspalter.
- Mattene har en svak helning, som gjør at urin og møkk fort forsvinner ned i gjødselkjelleren.
- Langsgående hull i gummimattene gjør mattene myke å gå på og gir dyra feste.
- Mattene kommer i mange ulike bredder og spesialtilpasses hver enkelt gård.
- Det finnes matter med tre ulike mykhetsnivåer: En for okser, en for melkekyr og en for kalver.
- Mattene koster 850 kroner + mva. per kvadratmeter.
- Ventilklafter for reduserte ammoniakkutslipp koster 222 kroner + mva. per kvadratmeter.

Mykt: Mattene kan klipses på mange typer spaltegulv, men i og med at matta tar sju millimeter av spalteåpningen, må du ha et visst mellomrom mellom spaltene for å kunne legge dem på eksisterende spaltegulv. Fordi gulvet har helning som fører til at gjødsel og urin raskt forsvinner i gjødselkjelleren, reduseres ammoniakkutslippene med opptil 40 prosent, sammenliknet med vanlig spaltegulv. Monterer du ventilklafter, reduseres ammoniakkutslippene ytterligere.

Ingen rengjøring: På tross av at ventearealet foran melkeroboten ikke skrapes i det hele tatt, er Tom Goes fornøyd med renholdet.

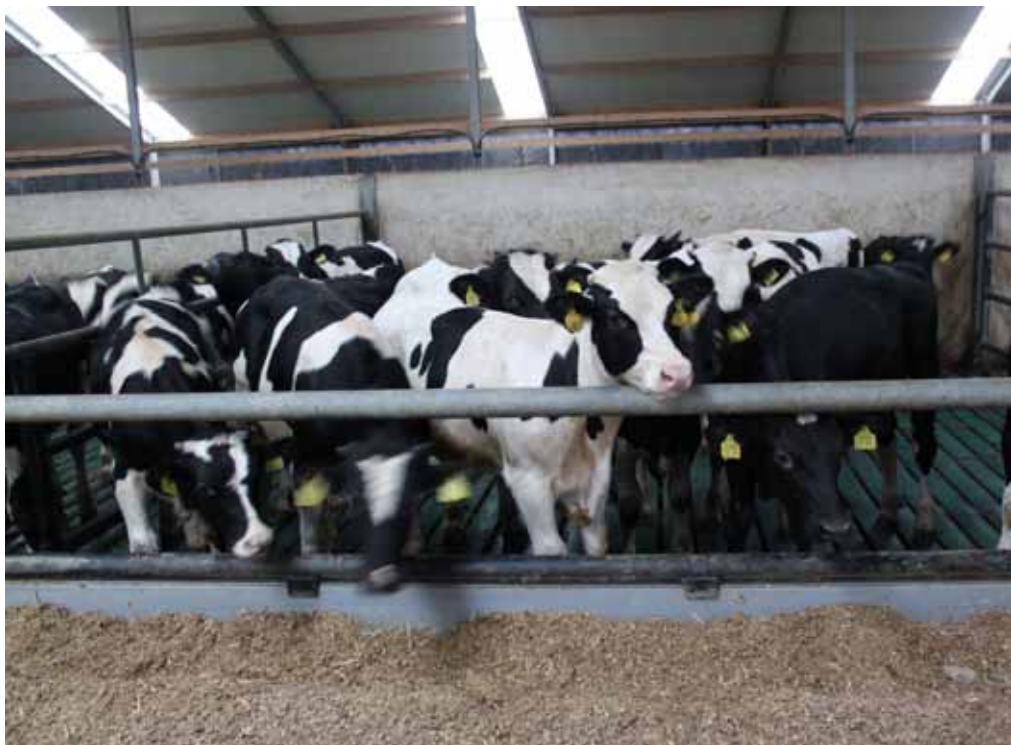
► ble byttet ut gratis, åpnet seg på siden slik at fjæringa ikke fungerte.

– Mattene som måtte byttes ut, var i overgangen mellom sinku- og melkekuavdelinga, hvor sinkyrne sparka fælt for å få tak i melkekyrnes fôr, forteller produsenten.

MYKERE GULV FOR KALV

I Irland, hvor gulvene er utviklet, brukes de grønne gulvene mest til okser. I Nederland er de mest brukt til melkekyr, men også en del produsenter av mellomkalv har installert gummimatter på spaltegulvene sine. En av disse er Bert Folbert, som kjøper to uker gamle holsteinkalver og selger dem ved åtte måneders alder.

– Skal du få god tilvekst, er du avhengig av at oksekalvene ligger mye. Jeg har bare hatt mattene i to måneder, men mitt umiddelbare inntrykk er at dyra ligger mer etter at jeg skiftet underlag i fjøset. Jeg håper det vil vise seg på tilveksten, sier kjøttprodusenten. ■

Sparer skatt: Far og sønn Zeeborg har investert i grønne gulv for å oppnå status som miljøgård. Grønne gulv med flapper kan redusere ammoniakkutslippene med opptil 50 prosent.

Reduserer ammoniakk tap med opptil 40 prosent

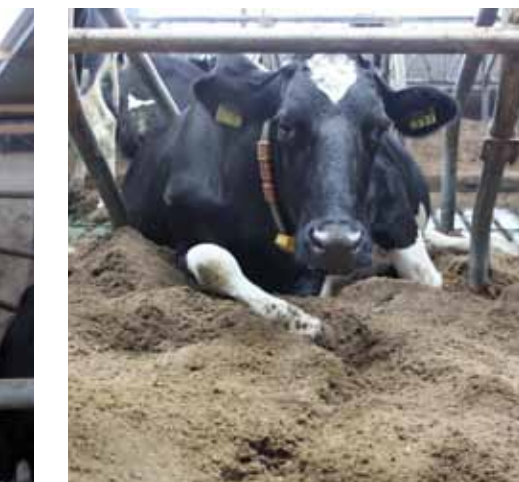
Familien Zeeborg investerte i grønt gulv for å få skattefordeler.

TEKST OG FOTO: Camilla Mellestrand, camilla@norsklandbruk.no

Nederlandske bønder må forholde seg til en streng miljølovgivning, og det gis sterke incentiver til å drive miljøvennlig og bærekraftig. Hver gård har en øvre grense for ammoniakkutslipp, som for mange begrenser hvor mange dyr de kan ha. Ønsker de å ha flere dyr, blir de nødt til å redusere ammoniakkutslippene per dyr. Undersøkelser fra Wageningen landbruksuniversitet viser at grønne matter på toppen av spaltene kan redusere ammoniakkutslippene med opptil 40 prosent. Setter man i tillegg ventilklafter i spalteåpningene, kan utslippene reduseres med opptil 50 prosent. Reduksjonen skyldes at gulvene har fall, slik at urin og gjødsel forsvinner raskt, mens ventilklaffene forhindrer fordamping opp gjennom spaltene.

Økonomiske incentiver fra myndighetene var hovedårsaken til at familien Zeeborg installerte grønne gulv da bygde nytt fjøs til 45 melkekyr for et halvt år siden. Familien forteller at hvis man oppfyller visse kriterier når det gjelder blant annet dyrevelferd, utslipp og energiforbruk, kan gårdsdrifta få miljøstatus, som igjen betyr skattefordeler.

– Vanligvis kan man bare avskrive 50 prosent av investeringene sine, men hvis man får status som miljøvennlig fjøs, kan man skrive ned hele beløpet. Mens man vanligvis bare kan skrive ned fem prosent per år, kan eierne av miljøvennlige fjøs velge hvor stor avskrivingsprosent de vil bruke fra år til år, avhengig av hvor bra drifta har gått det året, forklarer Zeeborg. ■

Krever gode liggebåser: Når gangarealene er så myke, må liggearealene være enda mer behagelige, for å unngå at kyrne legger seg på spaltene. Tom Goes har en egen installasjon som fjerner væska fra møkka, og bruker derfor tørket møkk som strø i liggebåsene.

Mellomkalv: Bert Folbert håper grønne gulv skal få kalvene til å ligge mer, slik at tilveksten øker.

Et liv inne: Kyrne til Tom Goes går inne hele året. Da er det viktig å ha underlag som bidrar til god klauvhelse.